

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2021 r. Sąd Rejonowy w Stargardzie po rozpoznaniu sprawy z powództwa K. M. (poprzednio K.) przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w S. o zapłatę, sygn. akt I C 1950/19:

I. oddalił powództwo;

II. odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu;

III. przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Stargardzie na rzecz adwokata Ł. K. kwotę 147,60 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej z urzędu.

Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 2021r. został zniesiony z dniem 30 listopada 2021r. Zakład Karny w S..

Powyższe rozstrzygnięcie sąd rejonowy oparł o ustalenia faktyczne i rozważania prawne wskazane w sporządzonym do niego uzasadnieniu, znajdującym się na k. 158-162v. akt.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w zakresie jego punktu I. i III, zarzucając mu:

- 1) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez częściowe odmówienie wiarygodności powodowi w zakresie w jakim powód zeznał, że nie zawsze w celi był chociaż jeden czajnik oraz pominięcie zeznań powoda co do tego, że kąpiele w łaźni miały miejsce jedynie 2 razy w tygodniu, co doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych oraz pominięcia, że wskutek powyższych okoliczności powód nie był w stanie utrzymać należytej higieny, co naruszyło jego godność,
- 2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez pominięcie, iż powód przebywając w Zakładzie Karnym w S. doznawał cierpień wykraczających poza nieunikniony element związany z pozbawieniem wolności, w szczególności z uwagi na brak zapewnienia dostępu do ciepłej wody w celach i możliwość korzystania z łaźni jedynie 2 razy w tygodniu,
- 3) naruszenie art. 23 i 24 k.c. poprzez uznanie, że pomimo braku możliwości należytego utrzymania higieny, dobro osobiste powoda w postaci godności nie zostało naruszone,
- 4) naruszenie art. 448 k.c. i 417 k.c. poprzez błędne uznanie, że, brak jest podstaw do zasądzenia na rzecz powoda żądanego zadośćuczynienia pomimo naruszenia jego dóbr osobistych w stopniu uzasadniającym powyższe,
- 5) pominięcie § 8 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – wobec niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej § 14 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, co skutkowało przyznaniem na rzecz pełnomocnika z urzędu zaniżonego wynagrodzenia.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości i podwyższenie przyznanego na rzecz pełnomocnika z urzędu wynagrodzenia do kwoty 240 zł + VAT, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za postępowanie przed sądami obu instancji oraz przyznanie na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu przed sądem II instancji według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany Skarb Państwa Minister Sprawiedliwości wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą według norm przepisanych.

Sąd okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się niezasadna.

Powód upatrywał odpowiedzialności pozwanego w naruszeniu jego dóbr osobistych w postaci godności, poprzez zapewnienie niewłaściwych warunków socjalno-bytowych podczas jego osadzenia w Zakładzie Karnym w S.. W niniejszej sprawie skarżący domagał się zasądzenia od strony pozwanej kwoty 15 000 złotych, a podstawę prawną powództwa stanowiły przepisy art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. Zarzuty wniesionej przez stronę powodową apelacji sprowadzały się zaś do zakwestionowania dokonanej przez sąd rejonowy oceny przeprowadzonych w toku postępowania dowodów oraz przyjęcia, że dobra osobiste powoda nie zostały naruszone, a pozwany nie ponosi wobec niego odpowiedzialności odszkodowawczej.

W pierwszej kolejności wyjaśnienia wymaga, iż po wydaniu przez sąd rejonowy zaskarżonego wyroku doszło do zmiany po stronie pozwanej bowiem zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 2021 r. w sprawie zniesienia Zakładu Karnego w S. (wypis DZ.U. Ministra Sprawiedliwości z 22 listopada 2021r. k. 171), rzeczony zakład karny został zniesiony z dniem 30 listopada 2021 r. (§1.1), zaś należności i zobowiązania likwidowanego Zakładu przejął z dniem 1 grudnia 2021 r. zgodnie z art. 12 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.) Minister Sprawiedliwości (...)(§ 3.1).

Odnosząc się natomiast do zarzutów wniesionej apelacji sąd okręgowy wskazuje, że nie sposób przychylić się do zarzutu powoda, iż sąd pierwszej instancji dopuścił się przy ocenie dowodów naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., zgodne z którym, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W kontekście tej regulacji podkreślić trzeba, że zwalczanie swobodnej oceny dowodów nie może polegać na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącego wersji zdarzeń, ustaleń stanu faktycznego opartej na własnej ocenie, lecz konieczne jest posłużenie się argumentami wyłącznie jurydycznym i wykazywanie w ten sposób, że ujęte w art. 233 § 1 k.p.c. kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wymaga zatem wykazania, że ocena przeprowadzonych w sprawie dowodów przez sąd jest rażąco wadliwa lub oczywiście błędna (zob. wyroki SN z 12 kwietnia 2001 r., II CKN 588/99, z 2 kwietnia 2003 r., I CKN 160/01, z 15 kwietnia 2004 r., IV CK 274/03, z 29 czerwca 2004 r., II CK 393/03).

Tymczasem powód w apelacji tego rodzaju przekonujących zarzutów nie sformułował. Z kolei sąd pierwszej instancji dokonał wszechstronnej analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a z ustalonych faktów wysnuł prawidłowe wnioski. Starannie zebrał i szczegółowo rozważył zgłoszone dowody mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy oraz ocenił je w sposób nie naruszający swobodnej oceny dowodów, uwzględniając w ramach tejże oceny zasady logiki i wskazania doświadczenia życiowego. Wobec tego nie sposób jest podważać adekwatności dokonanych przez sąd ustaleń co do treści przeprowadzonych dowodów. W przekonaniu sądu odwoławczego apelujący nie zdołał podważyć wiarygodności materiału dowodowego, który stał się podstawą ustaleń sądu pierwszej instancji. Większość materiału dowodowego w sprawie, tak ze źródeł osobowych, jak i dokumentów, zasadniczo korespondowała ze sobą tworząc logiczny stan rzeczy. Część przeprowadzonych dowodów okazała się natomiast niewiarygodna lub wiarygodna jedynie częściowo, co zostało wyraźnie zaakcentowane w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Sąd rejonowy wskazał także jakie okoliczności przesądziły o nadaniu przeprowadzonym dowodom zróżnicowanej mocy dowodowej.

Podkreślenia wymaga, że subiektywne przeświadczenie powoda o wiarygodności i doniosłości poszczególnych dowodów oderwane jest od całokształtu okoliczności sprawy wynikających z zebranego materiału dowodowego, jak też od argumentacji przedstawionej przez sąd rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i nie może świadczyć o naruszeniu przez sąd pierwszej instancji regulacji art. 233 § 1 k.p.c.

Powód w apelacji wskazuje, że w celi nie zawsze był chociaż jeden czajnik oraz że kąpiele w łaźni miały miejsce jedynie 2 razy w tygodniu. Wydaje się jednak nie zauważać, iż okoliczności powyższe zostały dotychczas prawidłowo

ustalone i uwzględnione przez sąd rejonowy, a ponadto nie mogą one w żaden sposób świadczyć o naruszeniu dóbr osobistych powoda. Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy w realiach tej sprawy wyłuskał istotę braku zasadności zarzutu powoda o nieludzkich warunkach bytowych w pozwanym zakładzie karnym w sytuacji, gdy co do zasady zakład karny powinien gwarantować zachowanie integralności fizycznej i psychicznej osadzonego, której poziom może jednak odbiegać od standardów przeciętnych, osiąganym przez osoby pozostające na wolności. Trafna była przy tym ocena Sądu, iż powód nie został pozbawiony dostępu do ciepłej wody, możliwości wentylacji celi, kącików sanitarnych, dostępu do łaźni. Jako niewykazane uznał zarzuty dotyczące zatrucia pokarmowego z powodu stanu żywności choć dostrzegł, iż każdorazowo były spełniane żądania powoda wymiany żywności. Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że sąd pierwszej instancji zauważył, iż materiał dowodowy potwierdził, iż czajnik nie stanowił wyposażenia celi, jednakże zeznania świadków wskazują, iż co do zasady zawsze dysponował nim chociaż jeden więzień, nadto powód posiadał środki pieniężne umożliwiające mu w razie potrzeby zakup czajnika. W szczególności należy jednak mieć na uwadze, iż niezależnie od kwestii powyższych cele mieszkalne w zakładach karnych nie muszą być wyposażone w czajniki elektryczne. Obowiązku takiego nie przewidują powołane przez sąd rejonowy akty prawne w postaci Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. z 2016 r. poz. 2231) oraz Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2224).

Jak słusznie wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia – § 29 ust. 1 rozporządzenia w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności przewiduje, że cela mieszkalna powinna być wyposażona w łóżko dla każdego skazanego, odpowiednią do liczby skazanych liczbę stołów, szafek i taboretów oraz środków do utrzymania czystości w celi. Niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekłopotujące użytkowanie, z zastrzeżeniem art. 110 § 3 Kodeksu. Zgodnie zaś z § 1 ust 1 rozporządzenia w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych osobie osadzonej w zakładzie karnym lub areszcie śledczym wydaje się odzież, bieliznę, obuwie, pościel, środki higieny, środki do utrzymania czystości w celach mieszkalnych oraz sprzęt stołowy; odzież, obuwie i przedmioty niezbędne do wykonywania pracy przez osoby osadzone zatrudnione przez administrację zakładu karnego lub aresztu śledczego na danym stanowisku pracy. Stosownie do § 2 cele oraz inne pomieszczenia, o ile występują w zakładzie karnym i areszcie śledczym, wyposaża się w podstawowy sprzęt kwaterunkowy oraz w inne przedmioty. Normy wyposażenia i sprzętu kwaterunkowego cel i innych pomieszczeń, o których mowa w ust. 1, służących do obsługi osób osadzonych są określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia. W rzeczonym załączniku nie jest natomiast przewidziane, aby cele mieszkalne miały być wyposażone w czajnik lub inne urządzenie grzewcze. Nie można więc uznać, aby ewentualny brak dostępu do czajnika mógł w jakikolwiek sposób naruszyć dobro osobiste powoda w postaci jego godności.

Podobnie bezzasadny okazał się zarzut skarżącego w przedmiocie rzekomego pominięcia przez sąd jego zeznań dotyczących tego, że kąpiele w łaźni miały miejsce 2 razy w tygodniu. Okoliczność ta została bowiem jednoznacznie ustalona – w uzasadnieniu wyroku na k. 158 verte sąd rejonowy wskazał, iż „kąpiel w łaźni przysługuje osadzonym dwa razy w tygodniu”, jednakże wbrew twierdzeniom powoda ustalenie powyższe w żadnym stopniu nie świadczy o zasadności wniesionego przez niego powództwa. Zgodnie z § 31 ust. 3 powołanego już Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpiele. Skazany zatrudniony przy pracach brudzących korzysta z odpowiednio częstszych kąpiele. Kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza. Jak więc słusznie zauważył sąd rejonowy – obowiązujące normy były w Zakładzie Karnym w S. realizowane .

W ocenie sądu okręgowego powód wskazywał na zaistnienie zdarzeń i okoliczności nie mających znaczenia dla rozpoznawanej sprawy, które nie mogły w żaden sposób podważyć prawidłowości zaskarżonego orzeczenia. Rzekomy brak czajnika oraz możliwość skorzystania z łaźni jedynie 2 razy w tygodniu nie stanowią samodzielnych przesłanek uzasadniających uznanie, aby doszło do naruszenia dóbr osobistych osadzonego. Celem podniesienia skutecznego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. skarżący powinien był wykazać, że sąd pierwszej instancji uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, ponieważ tylko takie uchybienie może być przeciwstawione

uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Sam zaś fakt, że przeprowadzone w sprawie dowody i ustalone okoliczności zostały ocenione niezgodnie z intencją apelującego nie oznacza naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Wobec powyższego uznać należało, że sąd rejonowy prawidłowo dokonał oceny zasadności żądania pozwu, przy uwzględnieniu takiego materiału dowodowego, jaki został mu zaofiarowany w toku postępowania i dokonał jego oceny odpowiadającej wymogom stawianym na gruncie art. 233 § 1 k.p.c. Dalej dokonał prawidłowej subsumpcji norm prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego, trafnie uznając, że żądanie zapłaty zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych oparte na treści przepisów art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. nie znajdowało uzasadnienia.

Przechodząc zaś do zarzutu naruszenia art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 488 k.c. i art. 23 k.c. oraz art. 24 k.c. poprzez ich błędną wykładnię, sąd okręgowy wskazuje, że dla skutecznego dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych konieczne jest wykazanie, że doszło do naruszenia dóbr osobistych poszkodowanego w wyniku bezprawnego działania lub zaniechania pozwanego podmiotu, nadto fakt i wysokość poniesionego uszczerbku w wyniku naruszenia tychże dóbr osobistych, a także istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy bezprawnym naruszeniem przez pozwanego dóbr osobistych powoda, a wskazywaną przezeń szkodą. Znamionym jest, że wyłącznie kumulatywne wystąpienie powyższych przesłanek mogłoby skutkować uwzględnieniem roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych.

W tym postępowaniu powód formułował pod adresem pozwanego szereg zarzutów twierdząc, że w czasie odbywania przezeń kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w S. miało dojść do naruszenia jego dóbr osobistych w postaci godności na skutek m.in. braku możliwości utrzymania higieny z uwagi na brak zapewnienia dostępu do ciepłej wody w celach i możliwość korzystania z łaźni jedynie 2 razy w tygodniu.

Niewątpliwie pobyt w zakładzie karnym wiąże się z naturalnymi dolegliwościami w postaci pogorszenia standardu życia. Zasadniczo obejmuje to zwykle następstwa przymusowej izolacji, a nie zezwolenie na naruszanie innych uprawnień osoby, w tym godności osobistej, wobec której stosowana jest ta represja. Prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych podlegających ochronie, zaś działania naruszające te dobra mogą rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 marca 2010 r., II CSK 486/09).

Zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z wymagań demokratycznego państwa prawnego, co wynika z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. Nr 38 z 1977 r., poz. 167 i 169) oraz z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka stanowiących, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Te zasady powiela także Konstytucja RP. Ponadto łączy się z tym wynikający z art. 8 ust.1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku. Niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona stanowi obowiązek władz publicznych wszędzie tam, gdzie Państwo działa w ramach imperium, realizując swoje zadania represyjne, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka represji. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2007 r. (V CSK 431/06) stosownie do art. 30 Konstytucji RP przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych

Podkreślić należy, że w świetle treści art. 24 k.c., istnienie dobra osobistego i fakt jego naruszenia powinien wykazać powód (zgodnie z art. 6 k.c.), a na stronie pozwanej w procesie dotyczącym ochrony dóbr osobistych spoczywa ciężar wykazania przesłanki egzoneracyjnej, tj. że jej działanie lub zaniechanie, z którym powód wiązał naruszenie swych dóbr osobistych nie było bezprawne (domniemanie bezprawności działania). Działanie nie jest bezprawne, gdy jest

oparte na obowiązującym przepisie prawa, stanowi wykonywanie prawa podmiotowego, oparte jest na zgodzie danej osoby albo stanowi działanie w obronie uzasadnionego interesu.

Innymi słowy, to powód powinien był wykazać fakt naruszenia swoich dóbr osobistych przez pozwanego i na tą okoliczność zaoferować w tym postępowaniu stosowny materiał dowodowy (art. 232 k.p.c.), a dopiero w przypadku wykazania powyższego, po stronie pozwanego aktualizował się ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda (art. 6 w zw. z art. 24 k.c.).

Zdaniem sądu okręgowego opisywane przez powoda - w jego ocenie - niewłaściwe warunki odbywania kary, stanowią wyłącznie jego osobiste odczucia. Obiektywna ocena tych odczuć nie prowadzi do wniosku, że nastąpiło przekroczenie zwykłego zakresu dolegliwości, wiążącego się z osadzeniem w zakładzie karnym, uzasadniające naruszenie dóbr osobistych. Nieodpowiadające bowiem powodowi warunki, w tym częstotliwość kąpieli, nie dają podstaw do przyjęcia naruszenia dobra osobistego osoby pozbawionej wolności. Jak wynika z materiału dowodowego sprawy, warunki w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności odpowiadały standardom określonym przepisami prawa i nie uwłaczały ludzkiej godności. Cele w których przebywał były remontowane i naprawiane, wyposażone w niezbędne sprzęty i sprawne instalacje, a osadzonym zapewniano dostęp do bieżącej wody i kąpieli w wymiarze przewidzianym przez przepisy prawa. Podkreślić trzeba, że niski standard życia w czasie pobytu w zakładzie karnym nie oznacza jeszcze, że doszło do uchybienia godności skazanego. Dochodzi do niego dopiero wówczas, gdy poziom cierpienia i upokorzenia jakiego doznaje osadzony jest na tyle znaczny i nasilony, że można ocenić (wg kryteriów obiektywnych), że wykracza poza nieunikniony element cierpienia wpisanego w karę pozbawienia wolności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 kwietnia 2019 r., I ACa 819/18). Dlatego też nie sposób upatrywać we wskazywanych przez powoda niedogodnościach, związanych z odbywaniem przez niego kary pozbawienia wolności i jedynie w nieznaczej części udowodnionych, sytuacji naruszających jego dobra osobiste.

Mając na uwadze powyższe rozważania nie można uznać, aby po stronie zakładu karnego zaszyły jakiegokolwiek uchybienia uzasadniające jego odpowiedzialność wobec powoda. W niniejszej sprawie, w ocenie sądu odwoławczego, z obiektywnego punktu widzenia nie można przyjąć, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności były dla powoda źródłem krzywdy, a w każdym razie okoliczności tej powód nie wykazał. Jest oczywiste, że sam pobyt w warunkach izolacji stanowi istotną dolegliwość dla osoby osadzonej, jednak wynika to z istoty tego rodzaju kary. W żadnej mierze powód nie udowodnił cierpienia psychicznego lub fizycznego w powodu warunków odbywania kary pozbawienia wolności.

W tym stanie rzeczy sąd odwoławczy ocenił ostatecznie, iż sąd rejonowy trafnie uznał, że powodowi nie przysługuje roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego, wobec czego powództwo słusznie zostało w całości oddalone. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku uznać należało za w pełni prawidłowe, co uzasadniało oddalenie apelacji wniesionej przez powoda. Tak argumentując i nie znajdując podstaw do zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia, na podstawie art. 385 k.p.c. sąd okręgowy orzekł jak punkcie 1. w sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie 2. sentencji wyroku na podstawie art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Powołany przepis ma zastosowanie w sytuacjach wyjątkowych, wskazujących, że ponoszenie kosztów pozostawałoby w sprzeczności z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Do „wypadków szczególnie uzasadnionych” w rozumieniu omawianego uregulowania zaliczyć należy okoliczności związane z przebiegiem sprawy - charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, przedawnienie roszczenia oraz okoliczności leżące poza procesem - sytuacja majątkowa i życiową strony. Ocena, czy takie wypadki wystąpiły w konkretnej sprawie należy do sądu, który powinien dokonać jej w oparciu o całokształt okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 marca 2013 r., V CZ 89/12; z dnia 11 września 1973 r., I CZ 122/73; z dnia 14 stycznia 1974 r., II CZ 223/73; z dnia 24 października 2013 r., IV CZ 61/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 stycznia 2020 r., I ACa 664/19; wyrok Sądu

Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 maja 2019 r., V ACa 460/18). W ocenie sądu okręgowego w rozpoznawanej sprawie zachodzi „wypadek szczególnie uzasadniony” w rozumieniu powołanego przepisu, który uzasadnia nie obciążanie powoda kosztami postępowania apelacyjnego poniesionymi przez pozwanego. Uwzględnienia wymaga bowiem fakt, iż szczególna sytuacja finansowa i życiowa powoda była już przedmiotem oceny sądu, który postanowieniem z dnia 13 stycznia 2020 r. udzielił powodowi ochrony zwalniając go od kosztów sądowych w całości. Z kolei swoje roszczenie powód oparł na subiektywnym przekonaniu co do zaistnienia nieprawidłowości związanych z odbywaniem kary, a w konsekwencji subiektywnym przekonaniu o zasadności roszczenia. Wszystkie te okoliczności zadecydowały o zastosowaniu powołanej reguły słuszności poprzez odstąpienie od obciążania powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

Mając na uwadze, iż powód przegrał postępowanie apelacyjne, sąd okręgowy obowiązany był przyznać na rzecz reprezentującego go z urzędu adwokata koszty nieopłaconej pomocy prawnej. Wysokość kosztów w sprawie reguluje § 16 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 14 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. Zgodnie natomiast z § 4 ust. 3 ww. rozporządzenia, wskazaną sumę należy powiększyć o kwotę podatku od towarów i usług.

W tym stanie sprawy, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Violetta Osińska

II Ca 97/22

ZARZĄDZENIE

1. (...)
2. (...)
3. (...)